

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 190/2019-25

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 3. júla 2019 predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného spoločnosťou AZARIOVÁ & RUŽBAŠÁN Law firm s. r. o., Kmeťova 26, Košice, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Róbert Ružbašán, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a základného práva na starostlivosť o deti a ich výchovu podľa čl. 41 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Prešove č. k. 21 CoP 20/2018-2337 zo 7. februára 2019 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a pre neprípustnosť.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 25. apríla 2019 doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru

o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a základného práva na starostlivosť o deti a ich výchovu podľa čl. 41 ods. 4 ústavy rozsudkom Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) č. k. 21 CoP 20/2018-2337 zo 7. februára 2019 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“).

2. Ústavná sťažnosť sťažovateľa bola ako naliehavá vec patriaca do rozhodovacej pôsobnosti senátu, rozhodnutie o ktorej neznesie odklad, v súlade s čl. X bodom 3 Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 26. apríla 2019 do 31. decembra 2019 (ďalej len „rozvrh práce“) náhodným výberom pomocou technických a programových prostriedkov pridelená sudkyňi spravodajkyňi Jane Laššákovvej nad rámec stanoveného rozsahu nápadu vecí. Podľa čl. II bodu 5 rozvrhu práce na konanie vo veciach patriacich do pôsobnosti senátov ústavného súdu je v jednotlivých prípadoch príslušný ten senát ústavného súdu, ktorého členom je sudca spravodajca, ktorému bola vec pridelená. V súlade s čl. II bodom 3 rozvrhu práce pri predkladaní vecí do senátu sudkyňou spravodajkyňou Janou Laššákovou pracuje II. senát ústavného súdu v zložení Jana Laššáková (predsedníčka senátu), Peter Molnár a Ľuboš Szigeti. O ústavnej sťažnosti sťažovateľa bolo teda rozhodnuté v tomto zložení senátu.

3. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že rozsudkom krajského súdu bol potvrdený výrok I rozsudku Okresného súdu Svidník (ďalej len „okresný súd“) č. k. 2 P 16/2015-2129 z 9. apríla 2018 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“), ktorým bol zamietnutý návrh sťažovateľa na zverenie maloletej [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] (ďalej len „maloletá“), do jeho osobnej starostlivosti, a tiež bol potvrdený výrok II rozsudku okresného súdu, ktorým bol zamietnutý návrh matky na zákaz styku otca s maloletou. Krajským súdom bol zároveň zmenený výrok III a výrok IV rozsudku okresného súdu a nanovo upravený styk maloletej so sťažovateľom (výroky II až V rozsudku krajského súdu). Výrokmi VI až VIII rozsudku krajského súdu boli upravené informačná povinnosť matky vo vzťahu k sťažovateľovi o všetkých podstatných náležitostiach maloletej, otázka náhrady trov konania a danie podnetu okresnému súdu na postup podľa § 37 ods. 2 písm. d) zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

4. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti okrem iného uviedol, že «Okresný súd Svidník a rovnako tiež Krajský súd v Prešove vo svojich rozhodnutiach dôsledne nevyhodnotili najlepší záujem maloletej. Na jednej strane síce konštatovali, že konaním matky došlo k naplneniu znakov ust. § 25 ods. 4 zákona o rodine, avšak pri posudzovaní najlepšieho záujmu maloletej nevzali do úvahy, že vzhľadom na opakované bezdôvodné a zámerné marenie styku otca s maloletou zo strany matky, maloletá ako aj sťažovateľ ako jej otec nemali žiaden priestor na prehĺbenie ich vzájomného vzťahu do tej miery, aby aj sťažovateľ ako otec mal možnosť stať sa pre maloletú ústrednou osobou, na ktorú je maloletá citovo naviazaná. Súdny oboch inšancií vychádzali z nezákonného stavu, ktorý vytvorila matka maloletej niekoľkoročným nerešpektovaním súdnych rozhodnutí o úprave styku otca mal. s maloletou.

Od 07.12.2014 v zásade žiadne stretnutie sťažovateľa s maloletou neprebehlo. Sťažovateľ nemal v dôsledku opakovaného bezdôvodného a zámerného marenia jeho styku s maloletou zo strany matky absolútne žiaden priestor, aby si mohol vytvárať vzťah so svojou maloletou dcérou, aby maloletá mohla skutočne slobodne spoznať svojho otca a prejavíť svoje city k otcovi, bez akýchkoľvek iných vplyvov. Rovnako tak nemal priestor, aby mohol akokoľvek ovplyvňovať psychický stav maloletej. Maloletá v zásade svojho otca vôbec nepozná, nepozná jeho charakterové vlastnosti, nepozná pomery v akých žije, kde pracuje, aký je jeho vzťah k blízkym osobám, t. j. aj k maloletej. Pre maloletú je v súčasnosti sťažovateľ cudzou osobou. Za situácie ak maloletej a jej otcovi nebol umožnený priestor na prirodzené si vytvorenie a prehĺbenie vzájomného vzťahu, nie je zrejmé, ako súd prvej inštalácie a rovnako aj odvolací súd mohli posúdiť čo je v jej najlepšom záujme maloletej.

Ďalej k veci uvádzame, že pri vyhodnocovaní najlepšieho záujmu maloletej sa tak krajský súd ako aj okresný súd dostatočným spôsobom nezaoberali a nevysporiadali s motívmi matky, ktoré ju vedú k nerešpektovaniu otca mal. ako jej druhého rodiča, resp. nerešpektovaniu jeho styku s maloletou. Navyše Krajský súd v Prešove nesprávne vychádzal z toho, keď uveril matke, že popiera účelovú manipuláciu maloletej dcéry. Rovnako Krajský súd v Prešove matke uveril jej snahu o revitalizáciu vzťahu a zlepšenie komunikácie, čo vyplýva z toho, že v inom konaní pred Krajským súdom v Prešove matka

prejavila snahu prijať opatrenie pre zlepšenie komunikácie vo forme mediácie, prejavila vôľu pre akceptáciu asistovaného styku dcéry s otcom (viď bod 47 rozsudku krajského súdu). Ako vyplýva z ďalšieho vývoja situácie po právoplatnosti napadnutého rozsudku krajského súdu, matka mal. krajský súd zaviedla, ak tvrdila snahu o prijatie opatrenia pre zlepšenie komunikácie vo forme mediácie, prejavila vôľu pre akceptáciu asistovaného styku dcéry s otcom. Matka mal. ignoruje styk otca s maloletou prostr. kamery a webovej aplikácie Skype, nijako nenapomáha k uľahčeniu komunikácie, maloletú nepresviedča ku komunikácii s otcom, nehľadá témy, o ktorých by sa maloletá mohla s otcom rozprávať, nie je žiadnym spôsobom nápomocná otcovi pri komunikácii s maloletou, otca mal. pred maloletou oslovuje „pán [REDACTED]“:».

5. Sťažovateľ ďalej poukázal na skutočnosť, že „v snahe zistiť motív konania matky, ktorý ju vedie k nerešpektovaniu rodičovských práv otca, sťažovateľ v priebehu konania niekoľkokrát navrhoval, aby súd prvej inštancie a neskôr v odvolacom konaní Krajský súd v Prešove vykonal dôkaz - psychiatrické vyšetrenie matky maloletej za účelom zistenia, či matka mal. netrpí nejakou poruchou, ktorá by mohla mať vplyv na výkon jej rodičovských práv a to vzhľadom na situáciu, že dlhú dobu zámerne a bezdôvodne neumožňovala otcovi mal. výkon jeho rodičovských práv. Sťažovateľ uvedené navrhoval aj vzhľadom na závery súdom ustanovených znalkýň, ktoré naznačovali manipulatívne správanie sa matky vo vzťahu k maloletej. Vyššie uvedený dôkaz okresný súd a rovnako ani krajský súd nepovažovali za potrebné vykonať. Krajský súd navyše tento návrh otca mal. označil za prejav vážneho narušenia vzťahov. Napriek tomu, že súd prvej inštancie prijal záver, že zo strany matky dochádza k opakovanému, bezdôvodnému a zámernému obmedzovaniu otca v styku s maloletou, s ktorými sa stotožnil aj odvolací súd, zároveň tiež súdy oboch inštancií mali za preukázaný zhoršený psychický stav maloletej, manipulatívne správanie matky vo vzťahu k maloletej, neskúmali príčiny matkinho nepochopiteľného správania, ktoré by mohlo mať vplyv na zdravotný stav maloletej, nenariadili vykonanie dôkazu, ktorý sťažovateľ niekoľkokrát navrhoval a ani nijako nevykonanie tohto dôkazu v odôvodnení napádaného rozhodnutia nezdôvodnili.

Okresný súd Svidník a rovnako aj Krajský súd v Prešove vôbec nezvážili budúcu perspektívnosť dodržiavania svojich rozsudkov, aj keď bolo zrejmé, že počas takmer 6 rokov

prebiehajúceho súdneho konania, matka mal. riadne nerešpektovala ani jedno súdne rozhodnutie o úprave styku otca s mal, a to ani v rokoch 2014,2015 o ktorých sa okresný súd aj vyjadril, že v danom čase existovalo citové puto medzi otcom a maloletou.

Okresný súd Svidník a rovnako aj Krajský súd v Prešove... vec nesprávne právne posúdili, keď zamietli návrh otca mal. do jeho osobnej starostlivosti. Z doterajšieho priebehu konania je zrejmé, že v osobnej starostlivosti matky nebude nikdy rešpektované právo maloletej na zachovanie jej vzťahu k otcovi, nebudú naplnené jej citové potreby, vývinové potreby, zdravý vývoj, dosiahnutý cieľ výchovy... Matka zároveň nie je ani schopná dohodnúť sa na výchove a starostlivosti o dieťa, akákoľvek dohoda s ňou obsahujúca aj minimálne požiadavky otca nie je možná.“.

6. Sťažovateľ v závere ústavnej sťažnosti (s. 32) zároveň poukázal na to, že podal dovolanie proti rozsudku krajského súdu.

7. Vzhľadom na uvedené sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd po predbežnom prerokovaní prijal ústavnú sťažnosť na ďalšie konanie a následne nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa článku 46 ods. 1 Ústavy SR, základné právo na spravodlivé konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (1950), základné právo na starostlivosť a výchovu o deti podľa čl. 41 ods. 4 Ústavy SR rozhodnutím Krajského súdu v Prešove zo dňa 07.02.2019 sp. zn. 21CoP/20/2018 - 2337 vo výroku I. rozsudku Krajského súdu v Prešove zo dňa 07.02.2019 sp. zn. 21CoP/20/2018 - 2337 v časti, ktorým Krajský súd v Prešove potvrdil výrok I. rozsudku Okresného súdu Svidník zo dňa 09.04.2018 pod sp. zn. 2P/16/2015 - 2129, ktorým Okresný súd Svidník rozhodol tak, že návrh otca maloletej na zverenie maloletej do jeho osobnej starostlivosti zamietol, a vo výrokoch II., III., IV., V., VI., VII. a VIII. rozsudku Krajského súdu v Prešove zo dňa 07.02.2019 sp. zn. 21CoP/20/2018 - 2337, bolo porušené.

2. Rozhodnutie Krajského súdu v Prešove zo dňa 07.02.2019 pod sp zn. 21CoP/20/2018 - 2337 vo výroku I. rozsudku Krajského súdu v Prešove zo dňa 07.02.2019 sp. zn. 21CoP/20/2018 - 2337 v časti, ktorým Krajský súd v Prešove potvrdil výrok I. rozsudku Okresného súdu Svidník zo dňa 09.04.2018 pod sp. zn. 2P/16/2015 -

2129, ktorým Okresný súd Svidník rozhodol tak, že návrh otca maloletej na zverenie maloletej do jeho osobnej starostlivosti zamietol, a vo výrokoch II., III., IV., V., VI., VII. a VIII. rozsudku Krajského súdu v Prešove zo dňa 07.02.2019 sp. zn. 21CoP/20/2018 - 2337 zrušuje a vec vracia Krajskému súdu v Prešove na ďalšie konanie.

3. Sťažovateľovi priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 25.000,- €, ktoré je Krajský súd v Prešove povinný do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu vyplatiť sťažovateľovi na účet právneho zástupcu sťažovateľa.

4. Krajský súd v Prešove je povinný uhradiť sťažovateľovi trovy konania vo výške 415,50 € do 15 dní od doručenia tohto nálezu na účet jeho právneho zástupcu ...“

II.

8. Podľa čl. 124 ústavy je ústavný súd nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

9. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

10. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

11. Podľa čl. 41 ods. 4 ústavy starostlivosť o deti a ich výchova je právom rodičov; deti majú právo na rodičovskú výchovu a starostlivosť. Práva rodičov možno obmedziť a maloleté deti možno od rodičov odlúčiť proti vôli rodičov len rozhodnutím súdu na základe zákona.

12. Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

13. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

14. Podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd každý návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania, a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc, b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovel žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37, c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom, d) ktorý je neprípustný, e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou, f) ktorý je podaný oneskorene, g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

15. Podľa § 55 ods. 1 písm. d) zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania je neprípustný, ak to ustanovuje tento zákon v § 132 ods. 2 alebo § 142 ods. 2.

Podľa § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavná sťažnosť je neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd.

16. Princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy znamená, že ústavný súd môže konať o namietanom porušení sťažovateľových práv a vecne sa zaoberať iba tými ústavnými sťažnosťami, ak sa sťažovateľ nemôže v súčasnosti a nebude môcť ani v budúcnosti domáhať ochrany svojich práv pred iným súdom prostredníctvom

iných právnych prostriedkov, ktoré mu zákon na to poskytuje. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich.

17. Zmyslom a účelom uvedeného princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy vecí nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy, ktoré sú v občianskom súdnom konaní povinné vykladať a aplikovať príslušné zákony na konkrétny prípad v súlade s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy, sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05). Zásada subsidiarity reflektuje okrem iného aj princíp minimalizácie zásahov ústavného súdu do právomoci všeobecných súdov, ktorých rozhodnutia sú v konaní o sťažnosti preskúmané (IV. ÚS 303/04).

18. Právny poriadok Slovenskej republiky poskytuje sťažovateľovi účinný právny prostriedok ochrany základných práv a slobôd, ktorý sťažovateľ aj využil [t. j. podal 25. apríla 2019 dovolanie proti rozsudku krajského súdu, o ktorom bude rozhodovať Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako všeobecný súd], avšak nebolo o ňom dosiaľ právoplatne rozhodnuté. V tejto chvíli sa ústavná sťažnosť podaná ústavnému súdu javí byť predčasne podaná, keďže existuje iný orgán verejnej moci (najvyšší súd) oprávnený poskytnúť ochranu základným právam a slobodám sťažovateľa, ktorého právomoc preto predchádza právomoci ústavného súdu. Inými slovami, v prípade podania opravného prostriedku (v tomto prípade dovolania) v konaní pred všeobecným súdom a súbežne podanej ústavnej sťažnosti je ústavná sťažnosť považovaná za prípustnú až po rozhodnutí všeobecného súdu.

19. Ústavný súd poznamenáva, že prijatím ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie by došlo k vzniku ústavne neakceptovateľného stavu, keď by v zásade o rovnakej veci rozhodovali paralelne viaceré orgány súdneho typu – najvyšší súd a ústavný súd (porov. mutatis mutandis II. ÚS 1/08, II. ÚS 393/2014, III. ÚS 632/2014, IV. ÚS 146/08, IV. ÚS 420/2011). Išlo by o taký stav, ktorý je v právnom štáte neaprobateľný, pretože by mohol viesť k rozdielnym rozhodnutiam v rovnakej veci, čo by malo negatívne (a len obtiažne odstrániteľné) dôsledky na právnu istotu, ktorá tvorí integrálnu súčasť princípov právneho štátu.

20. Ústavný súd zároveň zdôrazňuje právny názor, ktorý opakovane vo svojej judikatúre vyslovil (akcentujúc pritom závery rozsudku Európskeho súdu pre ľudské práva z 12. 11. 2002 vo veci Zvolský a Zvolská v. Česká republika, sťažnosť č. 46129/99, najmä jeho body 51, 53 a 54), a to, že v prípade procesného rozhodnutia najvyššieho súdu o dovolaní bude sťažovateľovi (v prípade opätovného obrátenia sa na ústavný súd) lehota na podanie ústavnej sťažnosti ústavnému súdu považovaná za zachovanú aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozsudku krajského súdu (porov. napr. III. ÚS 114/2010, I. ÚS 165/2010). V tejto súvislosti ústavný súd odkazuje aj na § 124 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého „ak bol vo veci podaný mimoriadny opravný prostriedok, lehota na podanie ústavnej sťažnosti vo vzťahu k rozhodnutiu, ktoré bolo mimoriadnym opravným prostriedkom napadnuté, začína plynúť od doručenia rozhodnutia o mimoriadnom opravnom prostriedku“.

21. Z uvedených dôvodov ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa pri predbežnom prerokovaní odmietol ako neprípustnú pre jej predčasnosť podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

22. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľa v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. júla 2019